OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Lainvalmisteluosasto
Yksityisoikeuden yksikkö
Markus Tervonen

5.4.2016

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS LAEIKSI YHDISTYSLAIN, YRITYS- JA YHTEISÖTIETOLAIN 14 §:N JA USKONNONVAPAUSLAIN MUUTTAMISESTA (HE 33/2016 vp)

Esityksen tavoitteet

Esityksellä helpotetaan yhdistysrekisterin ajan tasalla pitämistä sekä selvennetään yhdistyksen purkamista ja päätöksen pätemättömyyttä. Lisäksi esityksellä helpotetaan yhdistysten rekisteri-ilmoitusten tekemistä.

Keskeiset muutosehdotukset

Viranomaisaloitteinen rekisteripoisto. Yhdistyslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset toimimattomien yhdistysten viranomaisaloitteisesta rekisteripoistosta. Toimimattomana pidetään yhdistystä, joka ei ole tehnyt yhdistysrekisteri-ilmoitusta yli 20 vuoteen eikä ole muuta syytä olettaa yhdistyksen toimivan.

Yhdistyksen purkaminen. Ehdotuksella selvennetään yhdistyksen selvitysmenettelyn tarkoitusta sekä selvitysmiehen ja purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta. Ehdotuksella myös parannetaan tiedonsaantia selvitystoimenpiteistä ja selvennetään yhdistyksen kirjanpito-, tilinpäätös-, tilintarkastus- ja toiminnantarkastusvelvollisuuden jatkumista selvitysmenettelyn ajan. Lisäksi yksinkertaistetaan purkautuvan yhdistyksen varojen käyttöä silloin, kun varoja ei voida käyttää säännöissä purkautumisen varalta määrättyyn tarkoitukseen sekä keskitetään yhdistyksen purkamiseen liittyvät viranomaistoimet mahdollisimman pitkälti rekisteriviranomaiselle.

Yhdistyksen päätöksen pätemättömyys. Päätöksen pätemättömyyttä selvennetään siten, että muotovirheen perusteella päätöstä voi moittia vain, jos virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai yhdistyksen jäsenen oikeuteen.

Rekisteri-ilmoitukset. Yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekemistä koskevia yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain säännöksiä muuttamalla helpotetaan yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekemistä muita yksityisiä oikeushenkilöitä vastaavalla tavalla.

Ehdotuksen vaikutukset

Rekisteripoistolla parannetaan yhdistysrekisteritietojen ajantasaisuutta. Yhdistysrekisterissä on arviolta 30 000 – 40 000 toimintansa lopettanutta yhdistystä, joiden tiedot antavat väärän kuvan yhdistyskentästä ja yhdistyksissä toimivien toimivalta- ja vastuusuhteista sekä kuluttavat tarpeettomasti yhdistysrekisterin resursseja. Massapoistomenettelyn haitat vältetään tehokkaalla viestinnällä (julkinen kuulutus, viranomaisen verkkosivut, media) sekä helpolla ilmoitusmenettelyllä ja tarvittaessa palautuksella yhdistysrekisteriin (virheen oikaisu).

Ehdotus vähentää yhdistystoiminnan lopettamiskustannuksia sekä selventää selvitysmiesten ja rekisteristä poistetusta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta. Pienimuotoista toimintaa harjoittavat yhdistykset voidaan jatkossakin purkaa ilman erillisiä selvitystoimia. Purkautumisen loppuselvityksen tarkastavaa yhdistyksen kokousta ei tarvitse kutsua koolle, jos se on tarpeetonta varojen vähäisyys ja muut seikat huomioon ottaen.

Ehdotus helpottaa sähköisten rekisteri-ilmoitusten tekemistä ja etäosallistumista yhdistyksen päätöksenteossa. Päätöksen pätemättömyyden selventämisellä ei ole merkittäviä vaikutuksia jäsenten oikeussuojaan.

Rekisteripoiston kustannukset voidaan kattaa rekisteriviranomaisen maksutuloilla. Ehdotus helpottaa ilmoitusten koneellisen käsittelyn toteuttamista. Ehdotuksella ei ole merkityksellisiä vaikutuksia talousrikollisuuteen eikä harmaaseen talouteen.

Asian valmistelu

Syksyllä 2015 oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä luonnos hallituksen esitykseksi yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa. Esitysluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros 4.11.—18.12.2015. Lausunnoissa kannatettiin ehdotuksia yleisesti.

Yhteenveto palautteesta julkaistiin oikeusministeriön verkkosivulla 26.1.2016. Esityksen jatkovalmistelu on tehty oikeusministeriössä esitysluonnoksen ja palautteen perusteella.

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2016. Rekisteripoiston ajoitus liittyy Y-tunnuksen antamiseen kaikille yhdistyksille vuoden 2017 alussa.

Siirtymäsäännöksillä huolehditaan siitä, että uuden lain säännöksistä ei aiheudu tarpeettomia epäselvyyksiä tai oikeudenmenetyksiä.